

Миколаївська обласна військова адміністрація

**Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності Миколаївської області**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

населенню Миколаївської області щодо дій у зонах (територіях) з підвищеною небезпекою перебування та зонах (територіях) з відносно безпечним перебуванням

Автор:

Пронін А.В.– викладач (методи навчання) Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області.

Рецензенти:

Пронін Є.В. – начальник управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації.

Жуковський С.Є. – начальник Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області.

Розглянуто і схвалено педагогічною радою навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області.
Протокол від 01.07.2022 № 3.

Методичні рекомендації населенню щодо дій у визначених зонах (територіях) з підвищеною небезпекою перебування, а також зонах (територіях) з відносно безпечним перебуванням є методичним матеріалом, що містить рекомендації для населення Миколаївської області.

Методичні рекомендації розроблено з метою надання навчально-методичної і практичної допомоги особам керівного складу органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій щодо проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення.

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Терміни та визначення понять.....	6
Р о з д і л I. Зона (територія) з підвищеною небезпекою перебування для населення.....	8
1. Дії населення при небезпеці авіаційних (ракетних) ударів.....	8
2. Дії населення під час артилерійського обстрілу (бомбардування).....	8
3. Дії населення у разі отримання сигналу «Увага! ГРОМАДЯНИ! Відбій повітряної тривоги!».....	9
Р о з д і л II. Зона (територія) з відносно безпечним перебуванням для населення (наявність вибухонебезпечних предметів, об'єктів підвищеної небезпеки та інших чинників техногенної небезпеки, зруйнованих (аварійних) об'єктів критичної інфраструктури, загрози хімічної та радіаційної небезпеки тощо).....	10
1. Дії населення у разі виявлення вибухонебезпечних предметів.....	10
2. Дії населення на звільнених територіях.....	10
3. Дії населення у випадку хімічної атаки або аварії на хімічно-небезпечному об'єкті	15
4. Дії населення у разі виникнення загрози радіоактивного зараження.....	17
5. Дії населення при завалі будинку.....	18
6. Дії населення при захопленні автобуса (тролейбуса, трамвая) терористами.....	18
7. Дії населення, яке опинилось у заручниках.....	19
8. Дії населення в ході дій спецслужб по звільненню заручників.....	19
Д о д а т к и.....	20

1. Загальні положення

Рішенням регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій при Миколаївській облдержадміністрації визначаються зони (території) з підвищеною небезпекою перебування для населення, а також зони (території) з відносно безпечним перебуванням. Чинниками, які впливають на розміри цих зон, можуть бути: наявність вибухонебезпечних предметів, об'єктів підвищеної небезпеки та інших чинників техногенної небезпеки, зруйнованих (аварійних) об'єктів критичної інфраструктури, загрози ракетної, артилерійської, хімічної та радіаційної небезпеки тощо.

На території Миколаївської області оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється за допомогою електросирен, радіо, телебачення, стаціонарних та мобільних телефонів:

на регіональному рівні - оперативно-черговою службою на пункті управління управління з питань цивільного захисту Миколаївської обласної державної адміністрації;

на місцевому рівні - черговими службами місцевих органів виконавчої влади (органів місцевого самоврядування).

на об'єктовому рівні - диспетчерськими (черговими) службами об'єктів, на яких створено спеціальні, локальні та об'єктові системи оповіщення.

В особливий період повідомлення передаються у таких випадках:

про небезпеку авіаційних (ракетних, артилерійських) ударів – *«Повітряна тривога»* (додаток 1);

про закінчення небезпеки авіаційних (ракетних) ударів – *«Відбій повітряної тривоги»* (додаток 2);

про небезпеку радіаційного зараження – *«Радіаційна загроза»* (додаток 3);

про загрозу застосування бойових отруйних речовин – *«Хімічне зараження»* (додаток 4).

Для привернення уваги перед доведенням інформації до населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації передається попереджувальний сигнал «Увага всім».

Дії населення за попереджувальним сигналом «УВАГА ВСІМ»

(доводиться до населення включенням *протягом 3 хвилин переривчастих гудків сирени*). За умовами воєнного часу навчальні сирени заборонені.

1. Зберігати спокій і не панікувати
2. Увімкнути радіо, радіотрансляючі і телевізійні приймачі.
3. Уважно прослухати звернення органів управління цивільного захисту до населення і виконати рекомендації, що пропонуються (тексти звернень, повідомлень повторюються з перервами протягом 5 хвилин) .
4. Визначити порядок своїх дій.
5. По можливості сповістити сусідів.

Повідомлення містить таку інформацію:

місце і час виникнення надзвичайної ситуації;
територія, яка потрапляє в осередки, або зони ураження;
розміри та масштаби надзвичайної ситуації;
час початку та тривалість дій уражаючих факторів;
порядок дій при надзвичайній ситуації;
інша інформація.

Під час залишення місця мешкання необхідно взяти з собою заздалегідь підготовлену тривожину валізу, до вмісту якої входить:

1. Копії важливих документів (паспортів, автомобільних прав, документів, що доводять ваші права на нерухомість, автомобіль і т.д.) у водонепроникній упаковці. Бажано покласти з документами фотографії рідних і близьких.
2. Кредитні карти і готівка.
3. Дублікати ключів від будинку та авто.
4. Карта місцевості. Доведіть до відома всіх членів сім'ї спосіб екстреного зв'язку і місце зустрічі.
5. Пристрої зв'язку й доступу до інформації. Це може бути невеликий радіоприймач з можливістю прийому УКВ/FM діапазону. Запасні батарейки для приймача. Мобільний телефон із зарядним пристроєм.
6. Ліхтарик, а краще кілька, із запасними батарейками і лампочками.
7. Компас і годинник (водонепроникні).
9. Ніж і сокирка.

10. Сигнальні засоби (свисток, фальшфейер).
11. Пакети для сміття ємністю 120 л. Із них можна змайструвати тент.
12. Рулон широкого скотчу.
13. Шнур синтетичний, діаметр – 4-5 мм, довжина – 20 м.
14. Блокнот і олівець.
15. Нитки й голки.
16. Аптечка:
бинти, лейкопластир, йод, вата;
активоване вугілля (інтоксикація);
«Парацетамол» (жарознижувальний);
«Супрастин» (алергія);
«Імmodіум» (діарея);
«Фталазол» (кишкова інфекція);
«Альбуцид» (очні краплі);
антибіотики в порошках.
17. Одяг: у відповідності до пори року та погодних умов. Надійне і зручне взуття.
18. Міні-палатка, килимок-пінка, спальник.
19. Гігієнічні засоби: зубна щітка і паста, мило, рушник, туалетний папір, кілька упаковок сухих серветок, кілька носових хусток, вологі серветки. Жінкам – засоби особистої гігієни.
20. Для дітей, підлітків і літніх людей: необхідні речі з урахуванням їх потреб.
21. Посуд: казанок, фляга, ложка, кружка (краще металева, 0,5 л), розкладна склянка.
22. Сірники (краще туристичні). Запальничка.
23. Продукти та питна вода на 1-2 дні, яку потрібно періодично оновлювати.

2. Терміни та визначення понять

Авіаційний удар - дія з повітря на наземний (морський) об'єкт авіаційними засобами ураження з метою його знищення.

Артилерійський обстріл - один із найбільш небезпечних видів вогневого

враження під час воєнних конфліктів, в результаті якого можлива велика кількість випадкових жертв серед населення.

Бойові отруйні речовини - токсичні хімічні сполуки, призначені для ураження живої сили противника.

Вибухонебезпечні предмети - будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати.

Домедична допомога - це комплекс заходів, спрямованих на поновлення або збереження життя, здоров'я потерпілого, що здійснюється до прибуття медичного працівника.

Захисні споруди цивільного захисту - інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Надзвичайна ситуація - обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Паніка - психічний стан людей, несвідомий, нестримний страх, викликаний дійсною чи уявною небезпекою, що охоплює людину чи багатьох людей, неконтрольоване прагнення уникнути небезпечної ситуації.

Радіоактивне зараження - це забруднення території продуктами ядерної реакції.

Сигнал «УВАГА ВСІМ» - передається перед екстремим повідомленням. Подається включенням сирен, гудками підприємств, транспорту та інших засобів з метою привернення уваги населення.

Хімічно-небезпечний об'єкт - об'єкт, на якому використовують, переробляють, зберігають або транспортують небезпечні хімічні речовини, у разі

аварії на якому чи під час руйнування якого можуть загинути чи отримати ушкодження люди, а також це може призвести до хімічного забруднення навколишнього середовища.

Хімічна зброя - це зброя масового ураження, заснована на токсичних властивостях хімічних речовин.

Розділ І. РЕКОМЕНДАЦІЇ НАСЕЛЕННЮ, ЯКЕ ПОТРАПИЛО ДО ЗОНИ (ТЕРИТОРІЇ) З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ ПЕРЕБУВАННЯ

1. Дії населення

при небезпеці авіаційних (ракетних) ударів

1. Відімкніть електропостачання, газ, нагрівальні прилади.
2. Візьміть засоби індивідуального захисту, документи, запас продуктів і води.
3. Попередьте сусідів.
4. Якнайшвидше дістаньтеся захисної споруди або укрийтеся у складках місцевості.
5. Допоможіть хворим і людям похилого віку.
6. Дотримуйтесь спокою та порядку.
7. Надалі дійте відповідно до вказівок органів влади, органів місцевого самоврядування.

2. Дії населення

під час артилерійського обстрілу (бомбардування).

Якщо обстріл застав у будівлі, негайно зійти у підвал.

У випадку, якщо підвал відсутній або зачинений, зайти до сусідів на першому поверсі.

Як правило снаряди влучають у верхні поверхи будівлі.

Якщо артилерійський обстріл застав у будинку зненацька і не лишилося часу зреагувати, швидко зайняти приміщення, які розташовані подалі від вікон, балконів (коридор, ванна кімната тощо), і дочекатись закінчення вибухів.

Найчастіше уламки потрапляють у приміщення через вікна.

Якщо є можливість, завчасно заклеїти скло вікон скотчем або забарикадувати шафами — це врятує від осколків скла.

Якщо обстріли постійні, необхідно завчасно забарикадувати вікна мішками з піском, важкими меблями, речами.

УВАГА! У жодному разі не можна вибігати з будинків на вулицю, користуватися ліфтом.

Якщо артилерійський обстріл застав на вулиці.

Негайно лягти на землю (канаву, яму), щільно притулитися до якогось виступу: бордюру, клумби, паркану чи бетонної конструкції — та накрити голову руками.

Після закінчення обстрілу необхідно зачекати приблизно 10 хв.

Обережно піднятися, уважно оглянути місцевість навколо себе, пересуватися не кваплячись та уважно оглядати маршрут руху, ноги ставити на вільну від осколків поверхню.

Не піднімати із землі незнайомі предмети.

У випадку, коли обстріл застав у транспорті (таксі, тролейбусі, трамваї)

Попросити водія зупинити транспортний засіб.

Вийти з транспортного засобу та відбігти від дороги в напрямі від багатоповерхівок і промислових об'єктів, лягти на землю та закрити голову руками.

Якщо вибухи застали в дорозі на власному автомобілі — не розраховувати, що на авто можна швидко втекти від обстрілу. Необхідно зупинитися, вийти з автомобіля та відбігти якомога далі від дороги.

3. Дії населення

у разі отримання сигналу «Увага! Відбій повітряної тривоги!»

Усім повернутися на свої робочі місця або місця проживання.

Допоможіть при цьому хворим і людям похилого віку.

Будьте готові до можливого повторного нападу противника.

Завжди майте при собі засоби індивідуального захисту.

Надалі дійте відповідно до рекомендацій органів влади.

Розділ II. РЕКОМЕНДАЦІЇ НАСЕЛЕННЮ, ЯКЕ ПОТРАПИЛО ДО ЗОНИ (ТЕРИТОРІЇ) З ВІДНОСНО БЕЗПЕЧНИМ ПЕРЕБУВАННЯМ

1. Дії населення

у разі виявлення вибухонебезпечних предметів

Якщо виявлено підозрілий предмет у під'їзді будинку:

1. Не залишайте без уваги річ, яка не має там перебувати.
2. Опитайте сусідів, щоб установити особу, яка цю річ залишила.
3. Якщо власника не визначили, негайно повідомте про знахідку чергові служби МВС, ДСНС (номери тлф 101, 102).

Якщо виявлено підозрілий предмет у громадському транспорті:

1. Не залишайте без уваги забуту або бездоглядну річ.
2. Зверніть увагу людей, що є поруч з вами, на таку річ й опитайте їх, намагаючись визначити власника або особу, яка могла цю річ залишити.
3. Якщо власника не визначено, негайно повідомте про знахідку водія (машиніста) транспортного засобу.

Якщо виявлено будь-де підозрілий предмет, то:

1. Не чіпайте, не відкривайте та не переміщуйте його.
2. Зафіксуйте час його виявлення.
3. Не використовуйте мобільні телефони та засоби радіозв'язку.
4. Обов'язково дочекайтеся прибуття оперативно-слідчої групи, фахівців МВС і ДСНС та вкажіть місце розташування підозрілого предмета.
5. Простежте, щоб люди відійшли на безпечну відстань від знахідки.

2. Дії населення

на звільнених територіях

Перебуваючи на незнайомій місцевості або території, де ви не мешкаєте постійно, та у вас є необхідність пересуватись даною територією, ви можете

з'ясувати розташування мінних полів тільки шляхом активних розпитів місцевих жителів або фахівців, якщо в цьому районі вже мали місце обстріли й бойові дії.

Ніколи не з'їжджайте машиною з автотраси, не наближайтеся до бордюру й не виходьте на узбіччя. Там можуть перебувати снаряди, що не розірвалися, приховані міни або інші вибухові пристрої, які залишаються активними протягом багатьох років.

Ніколи не підходьте до снарядів, мін, бомб та інших боєприпасів, що не розірвалися - це смертельно небезпечно!

Натрапити на небезпечну «іграшку» можна практично скрізь: у лісі, у старому окопі, на свіжозораному полі, на власному городі й навіть на вулицях міст.

Ознаки небезпечних територій:

територія позначена за допомогою традиційного знаку “СТОП МІНИ” у вигляді черепа і схрещених кісток, або підручними засобами (палиці, каміння, стрічка тощо);

сліди, результати або докази використання мін та вибухонебезпечних предметів;

розтрощена військова та цивільна техніка, безлад на ґрунті, наявність частин або уламків;

трупи або скелети тварин;

на землі знайдено вощену упаковку, яка використовується для зберігання мін, або дерев'яні, пластикові чи металеві контейнери військового вигляду

Як поводитись в умовах загрози замінування:

максимально уникати потенційно небезпечних територій;

розмінування та знешкодження мін, саморобних вибухових пристроїв, а також боєприпаси, що не розірвались, має відбуватись виключно військовими спеціалістами або спеціалістами екстрених служб;

поки представники місцевої влади або екстрених служб не повідомлять про усунення небезпеки, пересуватись самотійно по таких територіях небезпечно

Місця підвищеного ризику мінування, яких варто уникати:

Військові позиції. Міни часто встановлюють на військових позиціях і лініях протистояння та навколо них. Можна їх знайти в цивільних будівлях, які використовувалися як командні або спостережні пункти, в місцях відпочинку армії та навколо них, в зонах засідок, поблизу місць розміщення блокпостів.

Об'єкти критичної інфраструктури: аеропорти, мости, заводи, склади тощо;

Зруйновані будівлі та транспортні засоби, обладнання.

Транспортні маршрути. Міни можна знайти на стежках, дорогах, коліях, перехрестях, а також в уламках або брукхті вздовж маршруту.

Окремі цивільні об'єкти. Вибухові пристрої також можна знайти на переправах через річки, колодязях, водозаборах, в сільськогосподарських угіддях, у виноградниках, садах, в адміністративних будівлях і офісах, на кладовищах.

Як зменшити ризик потрапляння у зону мінування:

Якщо ви рухаєтесь пішки:

Дізнайтесь з офіційних джерел, чи є територія безпечною. Завжди збирайте актуальну інформацію, плануючи свій маршрут. Якщо є ділянка, про яку ви знаєте або підозрюєте, що вона замінована, уникайте її.

Завжди носіть при собі аптечку.

Під час руху групою, відстань між членами групи має становити близько 25 м.

Ніколи не ходіть по зарослих ділянках. Замість цього тримайтеся тротуарів і доріжок, якими часто користуються.

Не заходьте в покинуті будівлі та не відвідуйте безлюдні місця.

Не торкайтесь підозрілих предметів, а тим більше – мін та снарядів. Ніколи не піддавайтесь спокусі забрати “сувеніри” з зони бою – ви можете активувати нестабільний снаряд або запустити міну-пастку, розроблену спеціально для привернення вашої уваги.

Не знімайте знищену військову техніку. Під час удару бронебійні снаряди можуть випаровувати токсичні речовини, вдихання яких може призвести до негативних наслідків для здоров'я.

Тримайтеся якомога далі від потенційних цілей – армійської техніки та автомобілів.

Якщо ви випадково натрапили на те, що, на вашу думку, є вибуховим пристроєм, нічого з ним не робіть. Просто відійдіть на безпечну відстань і попередьте перехожих. Повідомте про свою знахідку в екстрену службу.

Якщо ви використовуєте автомобіль:

Не подорожуйте вночі. Плануйте свою подорож так, щоб вона закінчилася за дві години до заходу сонця. Це дозволить вам завчасно реагувати на надзвичайну ситуацію. Крім того, вночі неможливо побачити попереджувальні знаки та підказки щодо мін.

Якщо ви їдете в колоні, за можливості залишайте між транспортними засобами відстань 100 метрів.

Дотримуйтеся маршрутів, які часто використовуються, і залишайтеся в зоні проїзду дороги.

По можливості залишайтеся на дорогах з твердим покриттям, адже вони, як правило, рідше бувають замінованими. Однак вибоїни та узбіччя доріг з твердим покриттям дають можливість приховати міну, тому уникайте вибоїн та з'їздів з дороги.

На ґрунтових дорогах залишайтеся на наявних коліях.

Ніколи не об'їжджайте блокпости колишніх військових позицій. Ніколи не проїжджайте крізь будь-що на дорозі (паперовий пакет, шматок тканина або дошка можуть приховувати міни).

Завжди носіть з собою аптечку, не залишайте її у своєму автомобілі.

Не пересувайте перешкоди – вони можуть бути заміновані.

Якщо ви опинились на замінованій території

Якщо ви пересуваєтесь пішки:

Негайно припиніть рух. Не ворухіться і не рухайте ногами.

Огляньте землю навколо ніг, щоб переконатися, що ваша позиція безпечна; повільно й уважно, не рухаючись, подивіться навколо, щоб побачити, чи можете ви помітити міни, дроти тощо.

Присідайте, не рухаючи ногами, і візуально відшукайте дроти чи сліди мін.

Негайно попередьте оточуючих. Зателефонуйте про допомогу в екстрену службу, але тримайте інших якомога далі від небезпечної ділянки; огляньте місцевість. Що ще можна побачити: міни, дроти, мінні знаки?

Візуально знайдіть найближчу безпечну зону – останнє місце, про яке ви знали, що знаходитесь на твердій безпечній поверхні, наприклад, на асфальтованій дорозі, ґрунтових колії, бетонній чи сталевій конструкції.

Не рухайтесь, якщо не можете визначити безпечну зону або дістатися до неї.

Дочекайтеся прибуття допомоги.

Якщо ви в автомобілі:

Припиніть будь-який подальший рух автомобіля, не намагайтеся виїхати заднім ходом та не рухайте кермо.

Залишайтеся всередині транспортного засобу. Зберігайте спокій.

Якщо можете, надайте першу допомогу пасажиром автомобіля, які її потребують.

Повідомте і попередьте людей навколо вас. Використовуйте автомобільний гудок, щоб привернути до себе увагу, але не підпускайте людей до небезпечної ділянки. Зверніться за допомогою до екстреної служби.

Зверніть увагу на місцевість. Що ще можна побачити?

Огляньте місцевість з метою виявити підозрілі предмети, міни, дроти, попереджувальні знаки.

Не змінюйте свого положення. Вам на допомогу прийде кваліфікована допомога.

Покинувши заміновану зону, переконайтеся, що ви повідомили про загрозу екстреним службам. Не намагайтеся встановити позначки на замінованій території самостійно!

Якщо хтось отримав поранення міною:

Поки ви очікуєте прибуття допомоги, виконайте наступні дії:

переконайтеся, що ви самі перебуваєте в безпеці;

зберігайте спокій;

не поспішайте до жертви і не намагайтеся врятувати її на замінованій території;

зателефонуйте в екстрену службу і викличте швидку допомогу;

зверніть увагу на час і точне місце інциденту;

попередьте постраждалого, щоб він не рухався, і повідомте йому, що допомога вже в дорозі;

якщо ви можете безпечно дістатись постраждалого, зупиніть кровотечу та надайте першу невідкладну допомогу в межах вашої підготовки;

стабілізуйте постраждалого та підготуйтеся до транспортування;

по залишенню території інциденту повідомте про її координати та за номерами екстрених служб;

не намагайтеся встановити позначки на замінованій території самостійно!

3. Дії населення

у випадку хімічної атаки або аварії на хімічно-небезпечному об'єкті

При хімічній атаці чи аварії насамперед необхідно:

1. Щільно зачинити вікна та двері.
2. Заклеїти щілини у вікнах, вентиляційні отвори, димоходи папером чи скотчем.
3. Увімкнути телевізор чи радіо для отримання вказівок місцевої влади.
4. Попередити близьких про небезпеку та можливу евакуацію.
5. Вимкнути побутові прилади та газ.

У разі отримання вказівки про проведення евакуації:

1. Візьміть з собою тривожну валізу.
2. Одягніться так, щоб залишилося якомога менше відкритої шкіри.

3. Використовуйте протигази чи ватно-марлеві пов'язки, змочені водою або краще 2-5% розчинами питної соди (при ураженні хлором), оцтової або лимонної кислоти (при ураженні аміаком).

4. Покиньте приміщення, використовуючи сходи.

5. Якомога швидше покиньте зону ураження, рухаючись перпендикулярно вітру.

6. У разі аварій з викидом **хлору** – намагайтеся пересуватися по підвищеннях, у разі викиду **аміаку** – низинами.

7. На вулиці не біжіть, не торкайтеся різних предметів, не наступайте у калюжі. Нічого не їжте і не пийте.

Що робити при отруєнні сильнодіючими речовинами:

1. Захистити органи дихання від подальшої дії отруйних речовин.

2. На потерпілого надіти протигаз або ватну марлеву пов'язку, попередньо змочивши її при отруєнні хлором водою або 2% розчином питної соди, а при отруєнні аміаком – водою або 5% розчином лимонної кислоти, і винести або вивести його із зони ураження.

3. Забезпечити потерпілому спокій і тепло.

4. Промити очі і відкриті ділянки тіла чаєм, молоком тощо.

5. Звернутися за допомогою до медиків.

Що робити при отруєнні аміаком:

1. Шкіру, очі, ніс, рот промийте водою.

2. В очі закапайте дві-три краплі 30% розчину альбуциду, в ніс – оливкове масло.

Що робити при отруєнні зарином:

1. Якщо снаряд із зарином розірвався біля будинку, потрібно негайно зачинити вікна, двері, закрити всі вентиляційні отвори. Ні в якому разі не вмикати кондиціонер

2. Не виходьте на вулицю одразу після атаки хімічною зброєю, термін дії більшості отрут сягає години. Потрібно дочекатись сповіщення, що хімічна загроза минула, інформацію про шляхи безпечної евакуації;

3. Якщо вибух відбувся на вулиці, потрібно негайно залишити це місце, рухаючись проти вітру. Пересуватися потрібно швидко, але не бігти, щоб не прискорювати дихання. Бажано заховатись у найближчому приміщенні хоча б в автомобіль з піднятими вікнами.

4. Якщо ви зазнали хімічної атаки, потрібно якнайшвидше позбутися одягу. Зарин на одягу випаровується і становить небезпеку. Одяг не варто знімати через голову, краще розрізати та таким чином зняти його.

5. Після того, як зняли одяг, потрібно ретельно промити всі ділянки шкіри, які контактували з отрутою, водою, краще з милом.

6. Очі також потрібно ретельно промити водою не менше 10 хвилин.

7. Не торкатися поверхонь, які можуть бути заражені зарином.

8. Штучна вентиляція легень, тим більше штучне дихання в такій ситуації неприпустиме.

Що робити при отруєнні хлором:

1. При зупинці дихання – зробіть штучне дихання.

2. Шкіру, рот, ніс вимийте 2% розчином питної соди або водою.

3. Якнайшвидше звернутися в медичну установу за кваліфікованою допомогою.

4. Дії населення

у разі виникнення загрози радіоактивного зараження

1. Приведіть у готовність засоби індивідуального захисту та постійно майте їх з собою.

2. При отриманні інформації про радіоактивне зараження надягніть їх.

3. Для захисту поверхні тіла використовуйте захисний одяг, комбінезони і чоботи.

4. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі.

5. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою.

6. Укрийте сільськогосподарські тварин і корм.
7. Оповістить сусідів про отриману інформацію.
8. Допоможіть хворим і людям похилого віку.
9. Надалі дійте відповідно до вказівок органів влади та місцевого самоврядування.

5. Дії населення при завалі будинку

Якщо трапився завал у зруйнованому будинку:

1. Обов'язково кличте на допомогу (повідомте, де ви знаходитесь і що з вами сталося).
2. Якщо вас почули, спокійно чекайте, поки розбирають завал.

Якщо вас не почули, що робити?

1. Спробуйте без різких рухів вивільнити руки та ноги.
2. Оцініть навколишню ситуацію (чи бачите, що на вас впало; чи можете самостійно розібрати завал).
3. За можливістю обережно розберіть завал, не чіпайте те, на чому все тримається.
4. Якщо не впевнені у своїх силах – кличте на допомогу.
5. Якщо є можливість, намагайтесь сповістити про себе всіма можливими способами: зателефонуйте, стукайте по трубах (інших металевих предметах).
6. За можливості надайте собі першу домедичну допомогу.
7. Спробуйте чимось вкритися, щоб не втрачати тепло, та дочекатися на допомогу.

6. Дії населення при захопленні автобуса (тролейбуса, трамвая) терористами

1. Не звертайте до себе уваги терористів, не дивіться їм в очі, зніміть ювелірні прикраси. Жінкам у міні-спідницях бажано прикрити ноги.

2. Заспокойтеся і спробуйте відвернутися від подій, що відбуваються, наприклад, почніть читати, розгадувати кросворди.

3. Не пересувайтеся по салону і не відкривайте сумки без дозволу терористів.

4. Огляньте салон, відзначте місця можливого укриття у випадку стрілянини.

5. Не реагуйте на провокаційну або зухвалу поведінку терористів;

6. Якщо спецслужби почнуть спробу штурму – негайно лягайте на підлогу між кріслами і залишайтеся у такому положенні до кінця штурму.

7. Після звільнення негайно залиште автобус (тролейбус, трамвай) – не виключена можливість попереднього його мінування терористами і вибуху (загоряння).

7. Дії населення, яке опинилось у заручниках

1. Не допускайте дій, що можуть спровокувати нападаючих до застосування зброї.

2. Переносіть позбавлення, образи і приниження, не дивіться в очі злочинцям, не поведіться зухвало.

3. Не допускайте істерики і паніки, виконуйте вимоги злочинців, не заперечуйте їм, не ризикуйте своїм життям і життям оточуючих.

4. Перш ніж що-небудь зробити (сісти, встати, попити, сходити в туалет тощо) запитайте дозволу у злочинців.

5. Якщо ви поранені, спробуйте не рухатися. Цим ви запобіжите додатковій втраті крові.

8. Дії населення у ході дій спецслужб по звільненню заручників

1. Лежіть на підлозі обличчям вниз, голову закрийте руками і не рухайтесь.

2. Тримайтеся як надалі від дверей та вікон.

3. Ні в якому разі не біжіть назустріч працівникам спецслужб або від них, тому що Вас можуть прийняти за злочинця.

ДОДАТКИ

Текст

повідомлення, який доводиться до населення у разі повітряної тривоги

«Увага! Говорить управління з питань цивільного захисту Миколаївської облдержадміністрації.

Громадяни! Повітряна тривога!

Відключіть світло, газ, воду. Візьміть засоби індивідуального захисту, документи, запас харчів та води. Попередьте сусідів і допоможіть хворим та людям похилого віку вийти на вулицю. Якнайшвидше дістаньтеся захисної споруди або заховайтеся на місцевості. Дотримуйтеся спокою та порядку. Уважно слухайте повідомлення управління з питань цивільного захисту облдержадміністрації».

Текст

повідомлення, який доводиться до населення після повітряної тривоги

«Увага! Говорить управління з питань цивільного захисту Миколаївської облдержадміністрації.

Відбій повітряної тривоги! Всім повернутися до місць роботи або проживання. Допоможіть у цьому хворим та людям похилого віку. Будьте готові до можливого повторного нападу противника. Завжди майте з собою засоби індивідуального захисту.

Уважно слухайте повідомлення управління з питань цивільного захисту облдержадміністрації».

Примітка: Текст повідомлення передається протягом 5 хвилин з припиненням іншої передачі.

Текст

повідомлення, який доводиться до населення у разі загрози радіоактивного зараження

«Увага! Говорить управління з питань цивільного захисту Миколаївської облдержадміністрації.

Громадяни! Виникла безпосередня загроза радіоактивного зараження.

Приведіть у готовність засоби індивідуального захисту та постійно майте їх із собою. Після команди управління з питань надзвичайних ситуацій надягніть їх. Для захисту поверхні тіла від забруднення радіоактивними речовинами використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. При собі майте плівкові

(полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Укрийте сільськогосподарських тварин і корми. Сповістіть сусідів про одержану інформацію. Допоможіть хворим та людям похилого віку.

Надалі діяти відповідно до вказівок управління з питань цивільного захисту облдержадміністрації».

Додаток 4

Текст
повідомлень, який доводиться до населення
у разі загрози хімічного зараження

«Увага! Говорить управління з питань цивільного захисту Миколаївської облдержадміністрації.

Громадяни! Виникла безпосередня загроза хімічного зараження.

Одягніть протигази, сховайте дітей у дитячих захисних камерах. Для захисту поверхні тіла використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Укрийте сільськогосподарських тварин і корми. Допоможіть хворим та людям похилого віку. Сповістіть сусідів про одержану інформацію. Відключіть електронагрівальні прилади.

Надалі діяти відповідно до вказівок управління з питань цивільного захисту облдержадміністрації».

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

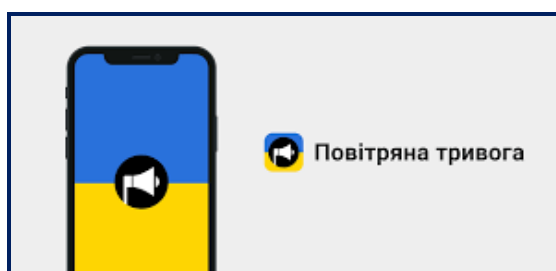
Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ПОЧУЛИ СИГНАЛ «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА». ЩО РОБИТИ?

Як тільки лунає сигнал тривоги, потрібно діяти негайно.
За умовами воєнного часу навчальні сирени заборонені.

- Ø **Зберігайте** спокій і не панікувати
- Ø **Відключити** світло, газ та воду
- Ø **Взяти** запас води та їжі, документи та засоби індивідуального захисту
- Ø **Попередити** сусідів, допомогти хворим та людям похилого віку
- Ø **Як найшвидше** дістатися до укриття або сховатися на місцевості

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ХІМІЧНА АТАКА ЧИ АВАРІЯ НА ХІМПІДПРИЄМСТВІ. ЩО РОБИТИ?

- Ї Щільно **закрийте** вікна, двері, вентиляційні виходи та димарі
- Ї **Заклейте** віконні щілини та стики папером або скотчем
- Ї **Вимкніть** побутові прилади та перекрийте газ
- Ї **Попередьте** близьких про небезпеку
- Ї **Увімкніть** телевізор або радіо для отримання подальших інструкцій
- Ї **Слідкуйте** за інформацією про ситуацію на офіційних ресурсах

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

НЕБЕЗПЕЧНІ ТЕРИТОРІЇ ТА ЇХ ОЗНАКИ!

ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНІ ЗНАКИ ОФІЦІЙНІ НЕОФІЦІЙНІ

Попереджувальні знаки ніколи не можна ігнорувати та самовільно прибирати з місця чи псувати: це може коштувати комусь життя!

УВАГА!

Більша частина небезпечних територій не має попереджувальних знаків

Місця дислокації військових та різні фортифікаційні споруди

Ознаки бойових дій/військової діяльності

Залишення бойової техніки та транспорт

Узбіччя доріг, ґрунтові дороги та лісосмуги

**Звертай увагу на інші
ознаки небезпечних
територій**

Залишки мертвих тварин

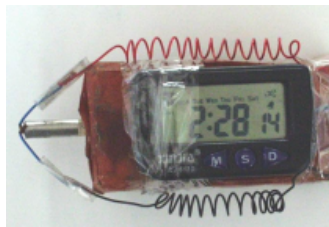
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ЯК РОЗПІЗНАТИ САМОРОБНИЙ ВИБУХОВИЙ ПРИСТРІЙ?

- Ї **Перебуває** у місцях масового скупчення людей
- Ї **Наявність** розтяжок, дроту, що тягнеться до предмета
- Ї **Наявність** елементів живлення, антен, таймера
- Ї **Підозрілі** звуки, характерний запах (газ, розчинник, хімічні речовини)
- Ї Саморобні вибухові пристрої **можуть бути замасковані** під мобільні телефони, іграшки та предмети побуту

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ: у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте та не намагайтеся його перемістити.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ЧУЄТЕ ПОБЛИЗУ ВОРОЖИЙ ЛІТАК. ЩО РОБИТИ?

- **Негайно** падайте під стінку, але не напроти вікна: під нього або в кут кімнати. Ідеальне укриття коридор.
- **Прийміть позу** як при віджиманні: обличчям вниз; руки зігнуті під корпусом, ноги максимально теж зігнути. Таким чином, при обрушенні буде можливість піднятися під вагою уламків та зробити повітряний карман.
- **Розкрити** максимально рота та **заплющити** очі.
- У разі вибуху **зачекати** не менше 1-2 хвилин, поки всі уламки впадуть.
- **Прислухайтеся**, чи не йде літак на другий захід. Якщо ні, то допомагайте постраждалим та шукайте своїх сусідів, надайте рятувальникам інформацію, в якій квартирі скільки людей було.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗИ! МІНИ.

ПАМ'ЯТАЙ!

Всі міни та боєприпаси, які не розірвалися та їх елементи є вибухонебезпечними предметами та становлять смертельну небезпеку!

ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ можуть травмувати чи навіть вбити тебе і тих хто поруч!

ПРОТИПІХОТНІ МІНИ

ПРОТИТРАНСПОРТНІ МІНИ

УВАГА! Всі міни є вкрай небезпечні!
Термін бойової роботи мін необмежений!

ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ЗАЛИШКИ ВІЙНИ

БОЄПРИПАСИ, ЩО НЕ ВИБУХНУЛИ

ЗАЛИШЕНІ БОЄПРИПАСИ

ЗАБОРОНЕНО!

Займатися збором металобрухту на територіях, яких торкнулася
війна

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

НЕБЕЗПЕКА АРТИЛЕРІЙСЬКОГО СНАРЯДУ

- v **Це** - артилерійський снаряд.
- v **Він містить** велику кількість вибухових речовин та викидає смертоносні уламки.
- v Він може бути **небезпечними** навіть на відстані понад 650 метрів.
- v Підричник може бути налаштований на **випадкове** спрацьовування або чутливий до руху.
- v **Не наближайтеся** до нього, не чіпайте його та не переміщуйте.

**ПРИ ВИЯВЛЕНІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ ТЕЛЕФОНУЙ
ЗА НОМЕРОМ - 101**

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

АРТОБСТРІЛ, АЛЕ ПОРЯДК НЕМАЄ УКРИТТЯ. ЩО РОБИТИ?

У тривожні часи варто зберігати спокій та впевненість.
Важливо бути підготовленим до будь-якого розвитку подій.

Ї **Спустіться** на нижній поверх або використовуйте тамбур, коридор. Приміщення має бути з несучих стін і якнайдалі від вікон

Ї **Ванна кімната** – одне з найкращих місць за відсутності укриття. У ній немає вікон, а ємність для води може бути додатковою бронею від уламків

Ї **Якщо можливо розпізнати**, з якого боку падають снаряди, то можна вибрати для укриття кімнату в протилежному боці

Ї **Лягайте** на підлогу. Чим нижче будете перебувати, тим більше шансів вижити

Ø Вікна в житло потрібно **заздалегідь підготувати** – заклеїти скотчем «хрестами», закласти диванними подушками або великими меблями. Хорошим захистом від уламків будуть мішки з піском

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ПОВЕДІНКА ЯКЩО Я ЗНАЙШОВ ПІДОЗРІЛИЙ ПРЕДМЕТ

МОДЕЛЬ ПРАВИЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

- Правило 1:** **НЕ ПАНІКУВАТИ.**
- Правило 2:** **ЗУПИНИТИСЯ** та не рухаючись, **ПЕРЕВІРИТИ**, чи не має ще чогось підозрілого поруч, уважно роздивившись навкруги.
- Правило 3:** **ОБЕРЕЖНО ВІДІЙТИ** подалі від небезпеки, по можливості рухаючись тим шляхом, яким прийшов (не менше 300 м).
- Правило 4:** У безпечному місці **ЗАЛИШИТИ** якусь позначку (червону стрічку, хустину тощо) та **ПОВІДОМИТИ** службу порятунку за телефоном – 101.

Якщо ви опинились на мінному полі, потрібно не рухатись та не панікувати, голосно гукати і чекати на допомогу

ЗАБОРОНЕНО

1. ПАНІКУВАТИ.
2. ТОРКАТИСЯ або будь-яким іншим чином впливати на предмет.
3. ДЗВОНИТИ, МАРКУВАТИ (позначати) підозрілий предмет у БЕЗПОСЕРЕДНІЙ БЛИЗЬКОСТІ до нього.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ЕВАКУАЦІЯ У РАЗІ ХІМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ: ЩО БРАТИ, ЯК ВДЯГАТИСЯ?

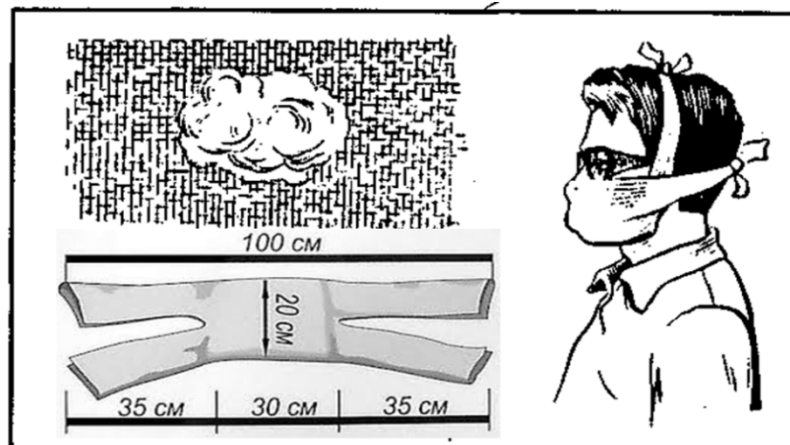
Ї **Візьміть** із собою аптечку

Ї **Одяг** має залишати щонайменше відкритих ділянок тіла

Ї **Для** **обличчя** використовуйте протигази або ватно-марлеві пов'язки, змочені водою

Ї Замість води **для змочування маски** краще використовувати 2-5% розчин харчової соди (при ураженні хлором), лимону або оцтову кислоту (при ураженні аміаком)

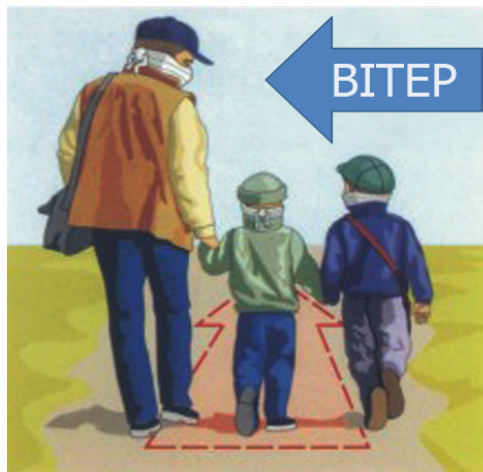
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

ЕВАКУАЦІЯ У РАЗІ ХІМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ. ЯК І КУДИ ПЕРЕСУВАТИСЯ?

- Ї На вулиці **не** біжіть, **не** наступайте в калюжі, **не** торкайтеся предметів
- Ї **Не** їжте і **не** пийте
- Ї **Пересувайтеся** по височинах у разі ураження хлором, по низинах – якщо був викид аміаку
- Ї **Покидати зону ураження** потрібно рухаючись за вітром або перпендикулярно потоку (вітер постійно повинен віяти в ліве або праве вухо)

Території, які зазнали впливу хімічної зброї, можуть залишатись небезпечними тривалий час, від декількох годин до декількох місяців. Не повертайтеся в зону ураження без відповідних розпоряджень

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ У БУДИНКУ: ДЕ СХОВАТИСЯ ПІД ЧАС ПОВІТРЯНОЇ ТРИВОГИ

Далеко не всі багатоквартирні будинки в українських містах мають поблизу сховища, укриття чи безпечні підвали.

Зараз, коли міста потерпають від обстрілів російської армії, **надважливо визначити безпечне місце** у власному будинку.

Якщо поблизу нема сховища?

Якщо до сховища чи іншого укриття не добігти, підвал будинку закритий, спустіться якомога нижче (пішки, не на ліфті!). В ідеалі – на перший поверх.

Під час артобстрілу **намагайтеся перебувати біля несучих стін**. Якщо всі кімнати зовнішні – вийдіть у коридор (тамбур). Визначити, чи стіна є несучою, досить просто.

Як визначити несучу стіну?

- у цегляному будинку: стіни, товщі 38 см – несучі;
- у панельному: стіни, товщі 14 см – несучі (це майже всі стіни);
- у монолітних будинках: стіна, товща за 20 см – несуча.

Зовнішні стіни складають "коробку будівлі" і є несучими.

До стін, що несуть навантаження та відповідають за стійкість, також відносяться стіни, які звернені до сходового прольоту і внутрішньоквартирні стіни, які звернені до сусідньої квартири.

Якщо відомо, з якого боку ведеться обстріл, потрібно вибрати найвіддаленішу кімнату з протилежного боку, використовуючи **правило «двох стін»**. У обраному місці потрібно сісти або лягти на підлогу біля стіни: чим нижче людина перебуває під час попадання снаряду до будівлі, то більше шансів, що її не зачепить уламками.

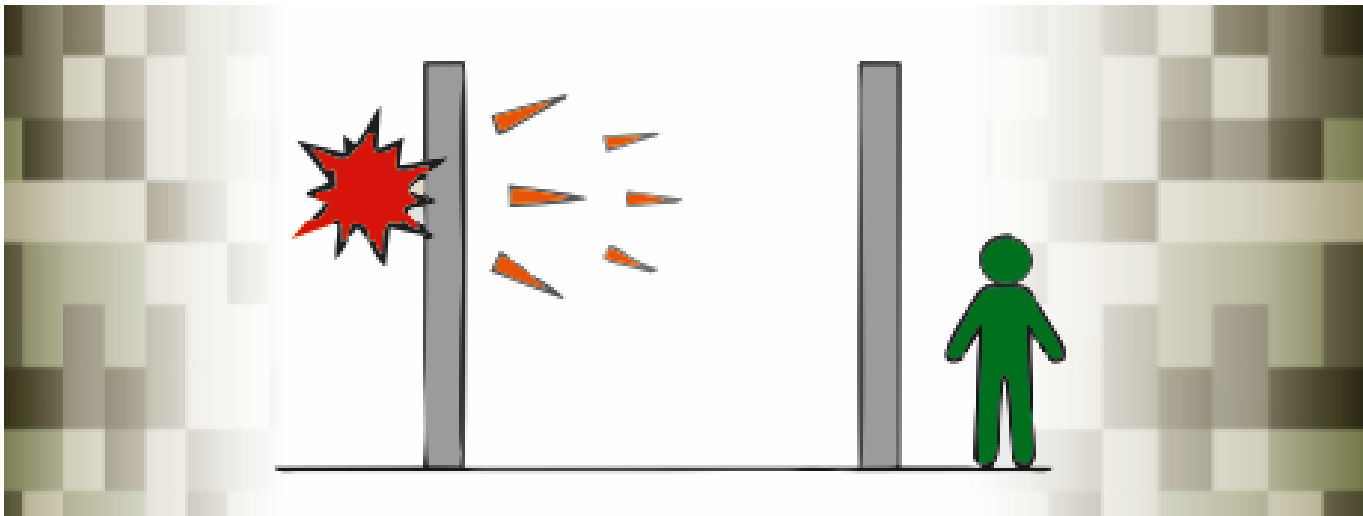

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

**Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області**

**ПРИ РАКЕТНО/АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛАХ
ДОТРИМУЙСЯ ПРАВИЛА ДВУХ СТІН**

**перша стіна
бере на себе удар**

**друга стіна
бере на себе уламки**

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПРО ФОСФОРНІ БОМБИ?

Під час вибуху вночі фосфорний заряд помітно світиться. Вдень дію фосфорного заряду можна відрізнити від інших боєприпасів через густий їдкий білий дим та яскраві іскри, які розлітаються під час вибуху.

Фосфорна бомба викликає значні пожежі, які дуже важко загасити. Через високу температуру горіння фосфорний заряд підпалює все навкруги. Плавиться все (дерево, метал, тіла людей та тварин), палає все. В радіусі до 150 м біля епіцентру вибуху у людей обвуглюється шкіра навіть під одягом.

При потраплянні на відкриті ділянки шкіри частинки фосфору викликають важкі опіки. Білий дим проникає в легені та випалює їх (якщо його вдихнути поряд із вибухом або він зайде у приміщення). Після потрапляння фосфору всередину організму відбувається отруєння, за ним слідує смерть. Смертельна доза для людини становить 0,05 — 0,15 г.

Перша допомога при ураженні фосфором:

Сам фосфор горить під час взаємодії з киснем, отже **гасити його потрібно великою кількістю води або мокрим піском**.

Якщо частинки фосфору потрапили на шкіру, шерсть — нейтралізувати водою, вологою тканиною тощо.

Від диму може **допомогти** протигаз, респіратор; у випадку тварин — мокра тканина, яка не заважатиме диханню. Після надання першої допомоги тварину необхідно показати ветеринару для подальшого огляду, а людям треба звернутись до лікаря.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ДІЇ У ВИПАДКИ РАПТОВОГО ВИНИКНЕННЯ ХІМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Ø **Уникайте** паніки. Надягніть засоби індивідуального захисту органів дихання (ватно-марлеву пов'язку та найпростіші засоби захисту шкіри (плащ, прорезинену накидку, гумові чоботи).

Ø **За можливості** негайно залиште зону хімічного забруднення.

Ø Якщо засобів індивідуального захисту немає і вийти з району аварії неможливо, залишайтеся у приміщенні і негайно та надійно герметизуйте його! Зменшіть можливість проникнення НХР – небезпечних хімічних речовин (парів, аерозолів) у приміщення: щільно зачиніть вікна та двері, димоходи, вентиляційні люки, щілини в рамах вікон та дверей заклейте, вимкніть джерела газо-, електропостачання та загасіть вогонь у печах.

Ø **Чекайте повідомлень** від органів влади з питань надзвичайних ситуацій за допомогою засобів зв'язку.

Ø **Знайте**, що уражаюча дія конкретної НХР на людину залежить від її концентрації у повітрі та тривалості, тому, якщо немає можливості покинути небезпечну зону, не панікуйте і продовжуйте вживати заходи безпеки.

Ø **Швидко зберіть** необхідні документи, цінності, ліки, продукти, запас питної води та інші необхідні речі у герметичну валізу та підготуйтеся до евакуації.

Ø **Попередьте** сусідів про початок евакуації. Надайте допомогу дітям, інвалідам та літнім людям. Вони підлягають евакуації в першу чергу.

Ø **Залишаючи приміщення** (квартиру, будинок), вимкніть джерела електро-, водо- і газопостачання, візьміть підготовлені речі, одягніть засоби захисту.

Ø **Виходьте із зони хімічного зараження** в бік, перпендикулярний напрямку вітру, та обходьте тунелі, яри, лощини – в низинах може бути висока концентрація НХР.

Ø **При підозрі на ураження НХР** уникайте будь-яких фізичних навантажень, необхідно пити велику кількість рідини (чай, молоко, сік, воду) та звернутися до медичного закладу.

Ø **Вийшовши із зони зараження**, зніміть верхній одяг, ретельно вимийте очі, ніс та рот, за можливості прийміть душ.

Ø 3 **прибуттям на нове місце перебування**, дізнайтеся у місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування адреси організацій, що відповідають за надання допомоги потерпілому населенню.

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області**

Що залишити в укритті: корисні поради

Частим явищем у багатьох містах України стала повітряна тривога, під час якою все цивільне населення має переміститися в укриття.

Які речі можна залишити у підвалах та сховищах, задля більш комфортного перебування та підтримки інших?

Якщо тривожну валізу з документами та речами першої потреби потрібно завжди мати при собі, то деякі речі можна залишити у підвалах на час воєнного стану.

Список з додаткових речей, які можна перенести у сховища:

Запаси води. Якщо є можливість, варто принести кілька бутлів у підвал. Так, нашвидкуруч, хапаючи речі під гудіння сирени, ви будете спокійні, що вам вистачить запасів води на певний час та буде можливість поділитися з сусідами.

Надувні матраци (не забудьте помпу). Це набагато зручніше, ніж спати на підлозі. Краще знаходитися вище від рівня землі: менше шансів захворіти. Якщо не має матрацу, можна зробити ліжко з дерев'яних ящиків або палетів. У крайньому разі підійде товста ковдра, яку можна постелити на підлогу.

Ковдри, об'ємні теплі речі. Найкраще перенести це заздалегідь й тимчасово залишити в укритті, адже так набагато легше. Якщо доведеться перебувати в сховищі довго, будете впевнені, що не змерзнете.

Подушки (звичайні та надувні). Захопіть у сховище й подушки, на них м'якше сидіти (особливо, якщо ви обрали килимок, як настил).

Інвентар для прибирання. Віник та совок, відро для сміття та пакети – гарна ідея. Через пил та бруд складно дихати, також гармидер посилює відчуття тривоги.

Лавки та складні стільчики. Це чудова ідея, яка зробить ваше перебування більш зручним: на них можна не тільки сидіти, а й використовувати як стіл.

Керосинові лампи, свічки без ароматизаторів, ліхтарики на батарейках: якщо вимкнуть електроенергію, у вас деякий час таки зберігатиметься світло.

Іграшки. Якщо у вас є діти, залиште кілька іграшок, конструкторів в укритті – це допоможе їм впоратися зі стресом й відсторонитися від події.

У ці нелегкі для українців часи важливо залишатися поруч та підтримувати один одного. Разом із сусідами, ви можете обговорити забезпечення вашого

укриття й спільними зусиллями зробити комфортним (наскільки це можливо) місцем на час війни.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЯКЩО ВИБУХНЕ АЕС: ЩО РОБИТИ?

- ✓ **Слухайте** вказівки влади, ДСНС та інших установ, які координуватимуть дії на місцях.
 - ✓ **Якщо** радіаційна аварія трапиться у вашій місцевості, необхідно залишатись у приміщенні або негайно зайти до нього (якщо ви перебуваєте на вулиці).
 - ✓ **Зайдіть** в укриття, підвал або в середину будівлі. Радіоактивний матеріал осідає на зовнішній стороні будівель, тому найкраще триматися якомога далі від стін і даху будівлі.
 - ✓ **Заберіть** всередину будівлі домашніх тварин.
 - ✓ **Закрийте** та заблокуйте всі вікна та двері в приміщенні, не підходьте до них без нагальної потреби.
 - ✓ **Зробіть** кількадечний запас води у герметичних ємностях.
 - ✓ Продукти **загорніть** у плівки і покладіть у холодильник або шафу.
 - ✓ **Підготуйте** маску, респіратор або ватно-марлеву пов'язку для захисту органів дихання.
 - ✓ **Слідкуйте** за повідомленнями від рятувальників ДСНС, поліції, місцевої влади. До населення буде доведено порядок проведення евакуації.
 - ✓ Виходьте з будівлі **лише у разі** нагальної потреби.
 - ✓ **Користуйтеся** респіратором, одягніть плащ та гумові чоботи й рукавички.
 - ✗ **НЕ** роздягайтеся на вулиці.
 - ✗ **НЕ** сідайте на землю.
 - ✓ **Після повернення** додому зніміть верхній шар одягу. Так ви позбудетеся до 90% радіоактивного матеріалу. Робіть це обережно, аби не розтрусити радіоактивний пил.
 - ✓ **Помістіть** одяг у пластиковий пакет або герметичний контейнер і тримайте його подалі від людей і домашніх тварини.
 - ✓ **Помийтеся**. Якщо є можливість, прийміть душ з милом, голову помийте шампунем.
 - ✗ **НЕ** використовуйте кондиціонери для волосся. Вони можуть закріпити радіоактивний матеріал на ньому.
 - ✗ **НЕ** тріть і **НЕ** дряпайте шкіру, щоб радіоактивний матеріал не потрапив у відкриті рани.
 - ✓ Якщо можливості прийняти душ **немає**, вимийте руки, обличчя та відкриті частини вашого тіла з милом під проточною водою.
 - ✓ Якщо доступу до води **немає**, скористайтесь вологими серветками, вологою тканиною.
 - ✓ Зверніть особливу увагу на ваші руки й обличчя, протріть повіки, вії, вуха.
 - ✓ Одягніть чистий одяг.
- ВОДА**
- ✓ **Вживайте** воду лише з перевірених джерел.

✓ Поки рятувальники чи влада не повідомляють про безпеку водопровідної води, лише вода в пляшках залишатиметься не забрудненою.

✗ Кип'ятіння водопровідної води не позбавляє від радіоактивних речовин.

✓ Майте запас води у пляшках чи інших герметичних контейнерах.

✓ Напої у холодильнику теж безпечні для вживання.

ЇЖА

✓ Їжа з герметичних контейнерів (консерви, банки, пляшки, коробки тощо) буде безпечною для вживання.

✓ Також можна їсти продукти, які зберігались у холодильнику чи в морозильній камері.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЯК ДІЯТИ У ВИПАДКУ ХІМІЧНОЇ АТАКИ ЧИ АВАРІЇ НА ХІМІЧНО-НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ?

Російські військові в ході війни проти України спричиняють техногенні катастрофи.

Миколаївська область несе в собі дуже велике техногенне навантаження: на території області функціонує 18 хімічно-небезпечних об'єктів, які використовують у своїй діяльності небезпечні хімічні речовини, що можуть завдати шкоди здоров'ю людей. Також існує загроза використання супротивником хімічної зброї.

При хімічній атаці чи аварії насамперед необхідно:

- щільно зачинити вікна та двері;
- заклеїти щілини у вікнах, вентиляційні отвори, димоходи папером чи скотчем;
- увімкнути телевізор чи радіо для отримання вказівок місцевої влади;
- попередити близьких про небезпеку та можливу евакуацію;
- вимкнути побутові прилади та газ.

У разі отримання вказівки про проведення евакуації:

- візьміть з собою тривожну валізу;
- одягніться так, щоб залишилося якомога менше відкритої шкіри;
- використовуйте протигази чи ватно-марлеві пов'язки, змочені водою або краще 2-5% розчинами питної соди (при ураженні хлором), оцтової або лимонної кислоти (при ураженні аміаком);

- покиньте приміщення, використовуючи сходи;
- якомога швидше покиньте зону ураження, рухаючись перпендикулярно вітру;
- у разі аварій з викидом **хлору** – намагайтеся пересуватися по підвищеннях, у разі викиду **аміаку** – низинами.

Х На вулиці не біжіть, не торкайтеся різних предметів, не наступайте у калюжі. Нічого не їжте і не пийте.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

Важливо!

Як діяти при завалі будинку

Основна рекомендація така: *якщо ви почули сильний вибух і перебуваєте у будівлі або відчули, що будівля втрачає стійкість, деформується – покиньте будівлю якомога швидше.*

Якщо можливості покинути будівлю немає:

- займіть найбільш вигідну позицію: це можуть бути отвори дверей, кути приміщень (якщо в куті стоїть стіл, можна сховатися під ним), місця під балками, каркасами;
- тримайтеся подалі від вікон, не виходьте на балкони;
- за можливості перекрийте газ, воду, знеструмте приміщення.

Якщо трапився завал у зруйнованому будинку:

- обов'язково кличте на допомогу (повідомте, де ви знаходитесь і що з вами сталося);
- якщо вас почули, спокійно чекайте, поки розбирають завал.

Якщо вас не почули, що робити?

- спробуйте без різких рухів вивільнити руки та ноги;
- оцініть навколишню ситуацію (чи бачите, що на вас впало; чи можете самостійно розібрати завал);
- за можливістю обережно розберіть завал, не чіпайте те, на чому все тримається;
- якщо не впевнені у своїх силах – кличте на допомогу;

- якщо є можливість, намагайтесь сповістити про себе всіма можливими способами: зателефонуйте, стукайте по трубах (інших металевих предметах);
- за можливості надайте собі першу домедичну допомогу;
- спробуйте чимось вкритися, щоб не втратити тепло, та дочекайтесь на допомогу.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ВИ ПОТРАПИЛИ В ПЕРЕСТРІЛКУ?

- відразу ж ляжте і озирніться, не піднімаючись у повний зріст
- при першій можливості сховайтесь в під'їзді житлового будинку, іншій будівлі або споруді і дочекайтесь закінчення перестрілки

- укриттям можуть служити виступи будівель, пам'ятники, бетонні стовпи, бордюри, канави

- вжити заходів з порятунку дітей, при необхідності прикрийте їх собою

- якщо стрільба застала Вас вдома сховайтеся у ванній кімнаті і ляжте на підлогу, оскільки перебування у кімнаті небезпечно через можливі рикошети

- повідомити про подію працівників правоохоронних органів (102)

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області**

ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ЗАГУБИЛАСЯ ДИТИНА?

У різних ситуаціях зараз батьки гублять своїх дітей: під час обстрілів чи під час евакуації. Ситуація, коли губиться дитина, вкрай неприємна та страшна. Трапляється це завжди раптово та несподівано, тому батьки починають панікувати.

Головне – знати, що треба робити, і діяти узгоджено.

Як діяти, щоб дитина не загубилася?

1. Проводьте з дитиною бесіди, як поводитися в натовпі. Дайте чіткі інструкції, що робити, якщо загубився.
2. Проговорюйте та визначайте місце, де зустрінетесь, якщо раптом дитина загубиться.
3. Якщо дитина маленька й не може назвати своє та ваше ім'я, зробіть бейдж чи бірку зі своїми ім'ям та контактами.
4. Прикріпіть бірку до одягу, який дитина не залишить (до светра чи штанців, а не до рюкзака, чи куртки, яку дитина може зняти й забути). Або покладіть до кишені дитини записку.

5. Увімкніть геолокацію на телефоні дитини або скористайтесь смарт-годинником з геолокацією.

Як діяти, якщо дитина загубилася?

1. Не панікуйте. Зараз треба зібратися з думками, щоб діяти чітко.
2. Згадайте, де востаннє бачили дитину. Якщо в дитини є телефон – зателефонуйте.
3. Попросіть когось зі знайомих чи родичів залишитися на місці на випадок, якщо дитина повернеться.
4. Попитайте людей навколо, чи бачили вони дитину, назвіть основні прикмети, за наявності покажіть фото дитини.
5. За можливості, дайте оголошення через гучномовець.
6. Повідомте в найближче відділення поліції чи зателефонуйте 102.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ПОЖЕЖА ЗАСТАЛА ВАС У ПРИМІЩЕННІ?

У результаті авіаційних, ракетно-артилерійських ударів, диверсій та терористичних актів, як правило, виникають пожежі. Тому, важливо знати, як діяти в такій ситуації.

Головне – не панікувати!

Якщо пожежа застала вас у приміщенні, слід дотримуватись наступних правил:

- не панікуйте та не приймайте поспішних, необдуманих рішень. Необхідно, перш за все, викликати рятувальну службу за телефоном **101**;
- до дверей приміщення рухайтесь в залежності від рівня загрози і відстані до виходу: або швидко, або, за наявності хмари диму, повзьте підлогою, але не відчиняйте двері швидко;
- обережно торкніться вхідних дверей тильною стороною долоні: якщо двері не гарячі, то відчиніть їх та швидко виходьте;
- якщо двері гарячі від джерела загоряння із зовнішнього боку, не відчиняйте їх – дим та полум'я не дозволять вам вийти;

- у такому разі щільно закрийте двері, а всі щілини та отвори заткніть будь-якою тканиною, щоб уникнути подальшого проникнення диму. Повертайтеся повзком у глибину приміщення і вживайте належних заходів, викликаючи рятувальників (тел. **101**), голосом, світловими, шумовими сигналами тощо;

- присядьте та глибоко вдихніть повітря, розкрийте вікно, висуньтеся і також спробуйте покликати на допомогу;

- якщо ви не в змозі розкрити вікно, розбийте віконне скло твердим предметом та приверніть увагу інших людей, які можуть викликати рятувальників;

- якщо ви вибралися через вхідні двері, зачиніть їх та повзком пересувайтеся до виходу з приміщення;

- обов'язково зачиняйте за собою всі двері;

- зверніть увагу, що під час пожежі заборонено користуватися ліфтами;

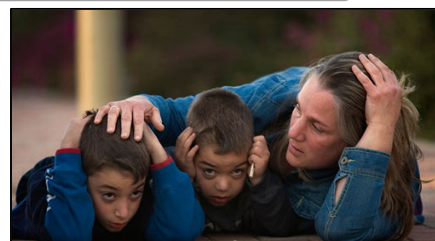
- якщо ви знаходитесь у висотному будинку з осередком загоряння на нижчому поверсі, не біжіть до низу крізь вогнище, скористайтесь можливістю врятуватися через дах будівлі.

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області**

**ДІЇ ПІД ЧАС АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОБСТРІЛУ
ЖИТЛОВИХ МАСИВІВ**

**ЯКЩО ОБСТРІЛ ЗАСТАВ ВАС НА
ВУЛИЦІ**

Негайно ляжте на землю. Бажано знайти укриття або щільно притулитися до якогось виступу: бордюру, клумби або бетонної конструкції. Пам'ятайте, що

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОБСТРІЛУ

Зачекайте приблизно 10 хв. Обережно підніміться та уважно огляньте місцевість навколо себе. Пересувайтесь не кваплячись, оглядайте маршрут руху. Ноги ставте на вільну від уламків поверхню. **Не піднімайте з землі незнайомих предметів. Снаряди, які не підірвалися, можуть вибухнути від найменшого дотику.** Уважно слідкуйте за дітьми і підлітками, тримайте їх біля себе.

**НЕ МОЖНА
ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ
УКРИТТЯ:**

- під'їзди будинків;
- місця під технікою (вантажівкою, автобусом);
- непідготовлені для укриття підвали;
- проходи поміж штабелями, контейнерами, будівельними матеріалами;
- укриття, розташовані ближче 30-50 метрів від багатоповерхових будівель.

**ПРОЧИТАЙ САМ, ПРОІНФОРМУЙ
РІДНИХ, СУСІДІВ.
БЕРЕЖІТЬ СВОЄ ЗДОРОВ'Я І ЖИТТЯ!**

**УКРИТИСЬ ПІД ЧАС ОБСТРІЛУ
МОЖНА:**

- у захисній споруді цивільного захисту;
- у підвалі капітального будинку старої забудови (цегляного будинку);
- вздовж високого бордюру чи підмурку паркану;
- у оглядовій ямі гаражу, СТО;
- у каналізаційних люках;
- у будь-якій канаві, траншеї, ямі;
- у трубі водостоку під дорогою;
- у ванній кімнаті (найвіддаленішій кімнаті, використовуючи правило «двох стін»), якщо обстріл застав вас удома.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

ЯК ЗАХИСТИТИ ОРГАНІЗМ ПІД ЧАС ХІМІЧНОЇ АТАКИ?

Ø **Не** **нехтувати** сигналами повітряної тривоги.

Ø **Слухати** місцеве радіо, воно повідомить про хімічну тривогу.

Ø **Не** **пересуватися** відкритою місцевістю після такого сповіщення.

Ø Якщо тривога застала вас поза домом, спробуйте **негайно знайти** укриття у найближчому приміщенні або в автомобілі з піднятими вікнами.

Ø Перебуваючи у квартирі, **щільно зачинити** вікна і двері.

Ø **Мати** у сховищі запас питної води, їжі та ліків на два дні.

Ø **Не намагатися** застосувати якісь підручні засоби на кшталт масок чи респіраторів.

Ø Якщо людина була уражена хімічною зброєю, категорично **не можна чіпати** її за кінцівки чи одяг незахищеними руками.

Ø Якщо ви або інша людина вважає, що перебувала в зоні отруйних речовин, **якомога швидше покиньте** отруєну зону і негайно зверніться по допомогу до працівника ДСНС або військового.

Ø Навіть якщо симптомів отруєння немає, знайте, що багато бойових отрут **мають** прихований час дії. Загрозливі симптоми можуть проявитися через кілька годин після отруєння. небезпечність бойових отрут зростає за високої температури довкілля, коли вони активно випаровуються, а люди натомість вдягнені легко.

Ø **Використовуйте** безпечні шляхи пересування і виходу зі сховищ, про які обов'язково сповістять штаби цивільного захисту. Не треба бігти, панікувати, і не принохуйтеся!

Ø **Не повертайтеся** на місце, де сталася атака, аж доки ДСНС не сповістить про те, що там перебувати небезпечно. Отрути, які випали на землю, продовжують випаровуватися.

Ø Якщо ви мешкаєте не ближче ніж за 10 км від хімічного підприємства, де може бути багато аміаку чи хлору, у разі ворожої атаки на них, смертельні отруєння вам **не загрожують**.

**Запам'ятайте сигнал «Хімічна небезпека»:
чергування довгого і короткого сигналів сирени**

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ ПРИ ВИКИДІ ХЛОРУ!

Х Л О Р – зеленовато-жовтий газ з різким запахом. Отруйний. Температура кипіння – 34,6 °С, важчий за повітря в 2,5 рази, при тиску 5-7 атм. скраплюється, перетворюється в тягучу жовто – зелену рідину. Стелиться по землі і збирається в долинах, ярах, підвалах. Випаровуючись в атмосфері створює білий туман. Суміш хлору з водородом вибухонебезпечний.

Дії на організм: різь в очах, слюзовиділення, різка грудна біль, сильний кашель, блювота. Смерть настає при набряку легень через 5-25 хв. Смертельна концентрація – 0,1-0,2 мг/л призводить до смерті через 1 годину.

Захист: Протигази ГП-5, ГП-7, дитячі протигази, КЗД-4,6; промислові фільтруючі протигази марки В і М, при С-8,6 мг/л ізолюючі протигази ІП-4, ІП-5.

П а м ' я т а й т е !

ПЕРША ДОПОМОГА

Ø На потерпілого **надіти** протигаз і винести на свіже повітря, при необхідності зробити штучне дихання.

Ø Повний **спокій**, інгаляція киснем, вдихання нашатирного спирту.

Ø **Промивання** очей, рота, носа 2% розчином соди, давати тепле молоко з содою.

**Виходити перпендикулярно до вітру.
Вибирати високі місця (верхні поверхи, дахи, дерева, пагорби).**

БУДЬТЕ ОБЕРЕЖНІ З Х Л О Р О М !

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

БІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА: ОЗНАКИ

**Ознаками
застосування супротивником біологічної зброї
може бути наступне:**

Біологічна небезпека

- **поява** в повітрі хмари за шляхом пересування літаків, БПЛА, інших літальних апаратів противника;
- слабкі, не властиві звичайним боєприпасам, **звуки** розриву бомб, ракет, снарядів тощо;
- **наявність** на ґрунті невеликих ям від розриву дрібних авіаційних бомб;
- **наявність** на ґрунті та поверхнях об'єктів крапель рідини (можливо маслянистої), нальоту порошкоподібних речовин;
- **наявність** на приземній рослинності крапель роси, яка не зникає упродовж дня;
- **наявність** на поверхнях водойм плям маслянистої рідини;
- **наявність** осколків снарядів; залишків контейнерів;
- **поява** великої кількості комах і гризунів;
- **загибель** тварин і гризунів;
- **велика кількість** інфекційних захворювань, що одночасно виникли серед населення.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

БІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА: ДІЇ В ОСЕРЕДКУ БІОЛОГІЧНОГО ЗАРАЖЕННЯ

Ї **Уникайте паніки**. Слухайте повідомлення органів влади з питань надзвичайних ситуацій.

Ї **Не торкайтеся** до можливих об'єктів біологічного зараження, якими можуть бути будь-які предмети довкола Вас.

Ї **Захистить себе** від нападу комах додатковим одягом, целофаном, іншими підручними засобами.

Ї **Негайно сховайтеся** в укриття або зменшить можливість проникнення повітря у приміщення, де Ви знаходитесь: щільно закрийте вікна, двері, вентиляційні отвори, герметизуйте липкими стрічками, змоченими водою тканиною, папером.

Ї **Уточніть місце початку евакуації**, попередьте про небезпеку сусідів, допоможіть дітям, інвалідам та людям похилого віку.

Ї **Швидко зберіть** необхідні документи, цінності, ліки, продукти, запас питної води, найпростіші засоби санітарного оброблення та інші необхідні речі у герметичну валізу та підготуйтеся до евакуації.

Ї **Надягніть** засоби індивідуального захисту органів дихання (ватно-марлеві пов'язки, респіратори, медичні маски, протигази). За наявності, одягніть захисні окуляри.

Ї **Використайте** найпростіші засоби захисту шкіри (одягу, гумові рукавиці), взуття (бажано гумове).

Ї **Візьміть** підготовлені речі, вимкніть джерела електро-, водо- і газопостачання, залишить приміщення (квартиру, будинок).

Ї За змоги **негайно** покиньте зону біологічного забруднення. Виходьте із зони у зазначеному для евакуації напрямі, перпендикулярно до напрямку вітру та обходьте тунелі, яри, лощини - в низинах може бути висока концентрація збудників.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД Миколаївської області

БІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА: ДІЇ ПІСЛЯ ВИХОДУ ІЗ ЗОНИ БІОЛОГІЧНОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Ї **Продезінфікуйте** засоби індивідуального захисту, одягу, взуття та шкіру на спеціально обладнаному пункті або ж самостійно (зняти верхній одяг, ставши спиною проти вітру, не витрясати його; одяг згортати зовнішньою поверхнею до середини; по можливості помістити у мішок; обробити відкриті ділянки шкіри, ніс та рот тканиною, змоченою водою з милом, антисептиком.

Ї **Дізнайтеся** у місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування адреси організацій, що відповідають за надання допомоги потерпілому населенню.

Ї У разі підозри на ураження збудниками **уникайте** будь-яких фізичних навантажень, пийте велику кількість рідини (чай, молоко, сік, вода) та зверніться до медичного закладу.

УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області

БІОЛОГІЧНА НЕБЕЗПЕКА: ДІЇ У РАЗІ ТРИВАЛОГО ПЕРЕБУВАННЯ НА ВІДКРИТІЙ, ЗАБРУДНЕНІЙ БІОЛОГІЧНИМИ АГЕНТАМИ МІСЦЕВОСТІ

Ø За межами укриття **обов'язково використовуйте** індивідуальні засоби захисту органів дихання - протигаз, респіратор, медичну маску, ватно-марлеву пов'язку, хустинку або будь-яку іншу тканину; для захисту шкіри - спеціальний захисний одяг типу ОЗК, плащ з капюшоном, накидку, комбінезон, гумове взуття і рукавиці.

Ø **Використовуйте** для харчування лише продукти, що зберігалися у зачинених приміщеннях, консервацію і не зазнали біологічного забруднення.

Ø **Не вживайте** овочі, які росли на забрудненому ґрунті.

Ø **Не пийте** молоко від корів, які випасали на забруднених пасовиськах.

Ø **Пийте лише** кип'ячену воду із відкритих джерел та із мереж водопостачання, колодязі накрийте захисними щитами і целофаном.

Ø У приміщеннях щодня **робіть** вологе прибирання бажано з використанням миючих засобів/дезінфектантів.

Ø **Приймайте** медичні препарати, які будуть Вам рекомендовані фахівцями рятувальної та медичної служб

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
Навчально-методичний центр ЦЗ та БЖД
Миколаївської області**

ОБЕРЕЖНО! ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати:

- вибухові речовини;
- боєприпаси:
 - бойові частки ракет та авіаційні бомби;
 - артилерійські боєприпаси (снаряди, міни);
 - інженерні боєприпаси (протитанкові і протипіхотні міни);
 - ручні гранати та стрілецькі боєприпаси (набої);
- піротехнічні засоби:
 - патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні);
 - вибухові пакети та петарди;
 - ракети (освітлювальні, сигнальні);
 - димові шашки;
- саморобні вибухові пристрої:
 - саморобні міни-пастки;
 - міни-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту, дитячі іграшки або речі, що привертають увагу.

ВИЯВИВШИ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРИСТРІЙ:

1. Візуально переконайтеся, що поруч з вами небезпечний пристрій або боєприпаси. Ні в якому разі не підходьте до вибухівки та не чіпайте її.
2. Зробіть фотографії та відеозаписи вибухонебезпечного предмету та повідомте до Національної поліції, ДСНС (тел. 102, 101).
3. Позначте місце як небезпечне (обережно залиште вказівний символ або напис поруч, щоб правоохоронці знайшли вибухівку).
4. Залиште небезпечне місце, заберіть дітей, якщо вони є поруч, та відійдіть якомога подалі. Не повертайтеся та скажіть іншим людям, щоб вони трималися далеко від боєприпасів.

Обережно ходіть та дивіться під ноги, оскільки поруч можуть лежати інші вибухонебезпечні предмети. Бережіть себе та своїх рідних!